

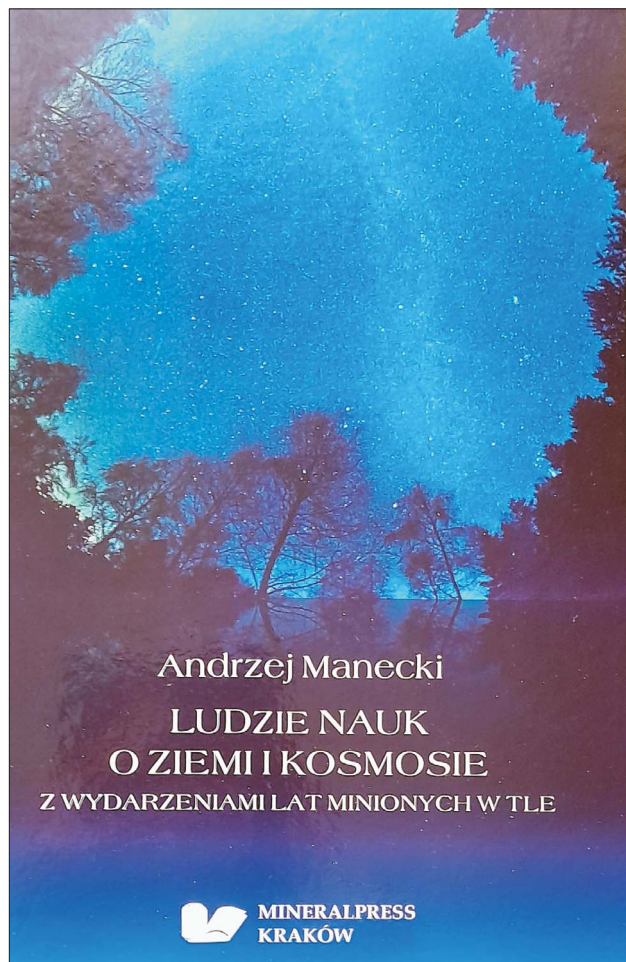
A. Manecki – Ludzie nauk o Ziemi i Kosmosie z wydarzeniami lat minionych w tle. Wyd. Mineralogiczne Mineralpress, Kraków 2023, 445 str., fot., aneksy, indeks nazwisk

Jesienią 2023 r. ukazała się książka autorstwa Andrzeja Maneckiego pt. *Ludzie nauk o Ziemi i Kosmosie z wydarzeniami lat minionych w tle*, wybitnego mineraloga, polarnika, pioniera nowoczesnych badań w dziedzinie mineralogii planetarnej, kosmomineralogii i metody FT w Polsce, ekologa, autora podręczników akademickich, historyka i popularyzatora nauki, absolwenta i Profesora Honorowego Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie.

Emerytowany, nadal bardzo aktywny naukowo, profesor Manecki, korzystając z doświadczeń siedemdziesięciu lat spędzonych na AGH, podjął zadanie opisanie kilku pokoleń ludzi nauk o Ziemi, którzy przewinęli się w tym czasie przez jej mury, z których wielu już odeszło, ale wielu żyje, a przybywają nowi. Nie są to suche biogramy słownikowe czy encyklopedyczne, większość opisywanych postaci autor znał lub zna, bądź dysponuje informacjami o nich „z pierwszej ręki” i korzysta z tego w książce. Nie brak zatem osobistych wspomnień i uwag oraz anegdot. Obok ludzi z akademii są tu także opisy naukowców z innych ośrodków geologicznych Krakowa, Polski i zagranicy, których autor poznał, a z niektórymi współpracował. Do tych biogramów przedstawionych w porządku alfabetycznym zostały wplecione wiadomości o niektórych stowarzyszeniach naukowych, organizacjach uczelnianych, redakcjach naukowych itp., działających na AGH. Jest to pierwszy, najobszerniejszy rozdział książki (211 str.).

Dalej autor przedstawia ikony uczelni, prekursorów powołania w Krakowie studiów górniczo-hutniczych (Kołątaj, Staszic), organizatorów Akademii Górniczej (Morozewicz, Zarański) i wybitnych kontynuatorów dzieła (Goetel, Bohdanowicz, Tokarski, Bolewski i in.).

W książce znajdziemy opisy ważnych wydarzeń historycznych, np. Sonderaktion Krakau – 6 listopada 1939 r., obrazy Krakowa lat wojny, relacje z października 1956 r. w Krakowie i na AGH. A także wspomnienia blasków i cieni życia studenta, asystenta i profesora powojennej AGH, gęsto okraszone anegdotą i osobistymi refleksjami autora. Jest w niej mowa o goetlowskiej idei ochrony środowiska i zasobów przyrody (sozologia), w rozwijaniu której Manecki ma bardzo istotny udział. Znaczenie jej wobec gwałtownego uprzemysławiania południowej Polski bardzo po wojnie rośnie. Opisuje spektakularne przykłady działalności na tym polu, m.in. odkrycie karbońskich bentonitów na Górnym Śląsku i zastosowanie ich do rekultywacji terenów zdegradowanych przez przemysł oraz zainicjowanie badań szkodliwych pyłów i gazów antropogenicznych i heroiczne boje o zamknięcie huty aluminium w Skawinie zatruwającej Kraków. Ten nowy dział mineralogii środowiska, obejmujący pyły naturalne i antropogeniczne prof. Manecki zaproponował nazwać aeromineralogią (Maneck, 1976 – *Aeromineralogy – mineralogy of atmospheric dust*. Mineral. Pol., 7, 2).

Autor wyznaje, że jego *naukową wybranką i pierwszą miłością, była i jest mineralogia* i wspomina swoją drogę naukową oraz mistrzów: Stanisława Jaskólskiego, Juliana Tokarskiego, Jana Kubisza, Andrzeja Bolewskiego i in. Píše o okolicznościach zainteresowania się mineralogią planetarną i kosmomineralogią. Dzieli się także wspomnieniami o innej pasji, o badaniach polarnych, które prowadził w latach 1983–2000 na Spitsbergenie, i o ich kontynuacji, już bez jego udziału, przez młodsze pokolenia. Niezwykłe światy minerałów, Arktyki i Kosmosu ilustruje wspaniałymi fotografiami (98).

W ostatnim rozdziale książki pt. *Z kart historii nauk o Ziemi w AG i AGH* prof. Manecki dokonał przeglądu najważniejszych osiągnięć uczelni w zakresie nauk geologicznych w jej ponad stuletniej historii, a w szczególności Katedry Mineralogii, Petrografii i Geochemii, pierwszego zakładu geologicznego powołanego na akademii przez Morozewicza w 1919 r. Uzupełnieniem książki są liczne aneksy (33), zawierające m.in. spisy publikacji, listy autorów i uczestników różnych zespołów i przedsięwzięć, rektorów, dziekanów i in. oraz indeks nazwisk, które bardzo ułatwiają zapoznanie się z bogactwem treści tego pięknego dzieła.

Jerzy B. Miecznik